

**ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**
**The Need of The School Administration in Moral Schools under
Pathum Thani Primary Educational Service Area Office**

เกรียงไกร ผาดไธสง*

Kreangkrai Phadthaisong

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Master Educaton in Educational Administration, Faculty of Education

Rajamangala University of Technology Thanyaburi

ต้องลักษณ์ บุญธรรม**

Tongluck Boontham

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ประเทศไทย

Faculty of Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Thailand

Email: kreangkrai_p@mail.rmutt.ac.th, tongluck@rmutt.ac.th

Received : October 22, 2019

Revised : December 19, 2020

Accepted : December 26, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (๒) นำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๕๙ คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดตอบสนองคู่ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง ๐.๘๒ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

* นายเกรียงไกร ผาดไธสง Mr.Kreangkrai Phadthaisong นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม Student of Master Educaton in Educational Administration, Faculty of Education

** ดร.ต้องลักษณ์ บุญธรรม Dr.Tongluck Boontham อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisors

(๒) แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ ๑) ด้านการปฏิบัติงานตามแผน ๒) ด้านการติดตามนิเทศงาน ๓) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ๔) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ๑) การสร้างการรับรู้และการยอมรับ ๒) การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ ๓) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ๔) การกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารโรงเรียน; โรงเรียนคุณธรรม; ประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to (1) study the current state and the desired state of school administration in moral schools under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office, and (2) propose school administration guidelines for moral schools under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office. The sample of this research, selected using multi-stage sampling, consisted of 359 administrators and teachers in primary schools in Pathum Thani province. The research instrument used for collecting data was a dual-response questionnaire ($r=0.82$). The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Need Index (PNI_{Modified})

The research revealed that (1) the current state of school administration in moral schools under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office was at a moderate level, and the desired state was at a high level. (2) The proposed school administration guidelines for moral schools under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office were categorized according to the needs as follows: 1) the implementation process of strategic plans, 2) the *supervision* on the *Implementation* of the plans, 3) performance evaluation and 4) the school moral development planning that includes 1) the awareness and acceptance of the plans; 2) the development of teacher leaders and student leaders; (3) the enhancement of school moral identity; and (4) the development of strategic plans to complete the school moral identity, respectively.

Keywords: school administration; moral school; primary education

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและหลากหลาย อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็ว ทำให้แนวคิดวิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลง เบี่ยงเบนไปจากหลักศีลธรรม จริยธรรมที่ดั่งตามหลักธรรมของพุทธศาสนา กลับขึ้นชมวัฒนธรรมตะวันตก ที่เน้นการบริโภควัตถุต่าง ๆ จนเกิดความสับสน ระบบสังคมที่เคยดั่งงามของไทยได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากกว่า พัฒนาสังคมในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านจิตใจจึงทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรม จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ยังส่งผลไปยังปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อาทิ เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหายาเสพติด และปัญหาหย่าร้าง ปัญหานักเรียนติดกัน ปัญหาการรักร่วมเพศ การหลงเมาในอบายมุข การปล่อยตัวปล่อยใจ ขาดระเบียบวินัย ไร้ทิศทางของชีวิต ฟุ่มเฟือยและอื่น ๆ อีกมากมาย หากปล่อยไว้จะเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศด้วย^๑ ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เล็งเห็นถึงการจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม มีความรับผิดชอบ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา คือ เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาเป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ และเป็นกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาคนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในแนวทางที่ดี เพื่อให้บรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดโดยพิจารณาได้ ๒ ลักษณะ คือ การศึกษาในฐานะเป็นสังคมประภคที่ถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง และการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของสถาบันโดยมีกระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบชัดเจน^๒

ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑๐ เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความ

^๑ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, รายงานการสัมมนาทาง วิชาการเรื่องรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑๐ – ๑๑๒.

^๒ ประเวศ เวชชะ, การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินการเรียนรู้, (เชียงใหม่: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๙), หน้า ๑๗๒.

รู้สึกผิดชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนรูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำ แต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างยั่งยืน

นับเป็นความพยายามที่จะพัฒนาและแก้ไขปัญหาวิกฤตทางคุณธรรมจริยธรรมโดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญโดยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและแก้ไขปัญหา ดังกล่าว หากแต่ยังพบว่า ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา คือ การขาดความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องและจริงจังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคมในการที่จะร่วมแก้ปัญหาวิกฤตทางคุณธรรมจริยธรรม จากผลการประเมินโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา ๒๕๕๐ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพ ขาดการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนและบุคลากร ตามมาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งยังขาดความร่วมมือในการจัดทำแผนกิจกรรม ขาดการร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมทำร่วมตัดสินใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ประชาชน องค์กรท้องถิ่น ที่ไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดกิจกรรมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง^๓ ดังที่ทศนา แคมมณี^๔ ได้กล่าวไว้ว่า หากประเทศชาติต้องการที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสังคมอย่างจริงจัง จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียนจะต้องหันมาร่วมมือกันนำวิธีการต่าง ๆ มาดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปัญหาของการแก้ไขปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ไม่ได้อยู่ที่การขาดวิธีการที่จะส่งมอบหรือพัฒนา สิ่งที่ขาดคือการร่วมมือ นำวิธีการต่าง ๆ เหล่านั้นไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องจนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนสร้างคนดีที่มีคุณลักษณะสำคัญ ๕ คุณลักษณะ ได้แก่ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรม พร้อมทั้งกำหนดให้สร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

^๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, คู่มือการจัดทำรายงานการประเมินตนเองโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำปีการศึกษา ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๘๒ – ๙๒.

^๔ ทศนา แคมมณี, การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จาก ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: เสริมสิน พรี่เพรส ชีสเท็ม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๐.

ได้เล็งเห็นความสำคัญของนโยบายการจัดการศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีโรงเรียนที่เข้าร่วมโรงเรียนคุณธรรมครบทุกโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ให้บุคลากรและต้นสังกัด ทราบถึงแนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม และนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม อีกทั้งเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดปัญหาพัฒนาสามารถแก้ปัญหาชีวิตของผู้เรียนอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำสู่การพัฒนาประเทศที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

๒. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

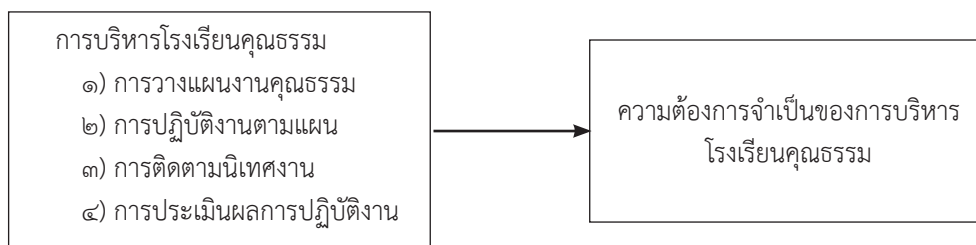
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ การบริหารโรงเรียนคุณธรรม จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,^๕ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยุวสถิรคุณ,^๖ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรมมุลินิธิยุวสถิรคุณ^๗ ซึ่งประกอบด้วย ๑) การวางแผนงานคุณธรรม ๒) การปฏิบัติงานตามแผน ๓) การติดตามนิเทศงาน ๔) การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ สังคมอย่างจริงจัง จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบในระบบโรงเรียน และนอกระบบ

^๕ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานและตัวชี้วัด*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๐), หน้า ๙๐.

^๖ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยุวสถิรคุณ, *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๗๔.

^๗ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยุวสถิรคุณ, *กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำอะไรให้ประสบความสำเร็จ*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๖๐), หน้า ๑๒๑ – ๑๒๒.

ภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา ๒๕๖๒ จำนวน ๓,๒๑๔ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๐ มิ.ย. ๒๕๖๒)

๒. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน ๓๕๙ คน ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๕% และมีความคลาดเคลื่อน ± ๑๐ ^๔ โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาและอำเภอ และสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. เครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม เป็นแบบสอบถาม แบบตอบสนองคู่ (duel-response format) ชนิด ๕ ระดับ ประกอบด้วย ๑) การวางแผนงานคุณธรรม ๒) การปฏิบัติงานตามแผน ๓) การติดตามนิเทศงาน ๔) การประเมินผลการปฏิบัติงาน

๒. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เท่ากับ ๐.๘๒๘ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

^๔ ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และ ดิเรก ศรีสุโข, การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑๑ – ๒๒๐.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน ๓๕๙ ฉบับ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจคัดเลือกความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๒ ผลความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มาจัดลำดับโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})^๙ จัดลำดับความสำคัญจากมากไปน้อยและนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยมีผลการวิจัยดังนี้

๑. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๓๒, S.D.=๐.๔๒) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด พบว่า สภาพที่เป็นอยู่จริงด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๗, S.D.=๐.๓๖)

และผลการศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ =๔.๓๑, S.D.=๐.๓๒) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ด้านการปฏิบัติงานตามแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก($\bar{X}$ =๔.๔๐, S.D.=๐.๓๘)

จากการผลวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าสภาพที่ควรจะเป็นทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ทุกด้านเป็นความต้องการจำเป็นทุกข้อมีรายละเอียดรายด้าน ตารางที่ ๑ ดังนี้

^๙ สุวิมล ว่องวานิช, การประเมินความต้องการจำเป็น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๗๐ – ๗๓.

ตารางที่ ๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

การบริหารโรงเรียนคุณธรรม	สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่ควรจะเป็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
๑. การวางแผนงานคุณธรรม	๓.๔๑	๐.๓๒	ปานกลาง	๔.๒๐	๐.๒๑	มาก
๒. การปฏิบัติงานตามแผน	๓.๒๕	๐.๕๓	ปานกลาง	๔.๔๐	๐.๓๘	มาก
๓. การติดตามนิเทศงาน	๓.๑๖	๐.๔๕	ปานกลาง	๔.๒๗	๐.๓๒	มาก
๔. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	๓.๔๗	๐.๓๖	ปานกลาง	๔.๓๘	๐.๓๘	มาก
รวม	๓.๓๒	๐.๔๒	ปานกลาง	๔.๓๑	๐.๓๒	มาก

๒. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) ของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายด้าน ตารางที่ ๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒ การเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเพื่อส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ในแต่ละด้าน

การบริหารโรงเรียนคุณธรรม	ค่าเฉลี่ยสภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริง	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น	PNI _{Modified}	ลำดับ
๑. การวางแผนงานคุณธรรม	๓.๔๑	๔.๒๐	๐.๒๓	๔
๒. การปฏิบัติงานตามแผน	๓.๒๕	๔.๔๐	๐.๓๖	๑
๓. การติดตามนิเทศงาน	๓.๑๖	๔.๒๗	๐.๓๕	๒
๔. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	๓.๔๗	๔.๓๘	๐.๒๖	๓

จากตารางที่ ๒ พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้

๒.๑ ด้านการปฏิบัติงานตามแผน พบว่า ความต้องการจำเป็นใน ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (๒) สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน (๓) มีมาตรการให้บุคลากรปฏิบัติตามแผนงานตามระยะเวลาที่กำหนด

๒.๒ ด้านการติดตามนิเทศงาน พบว่า ความต้องการจำเป็นใน ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) ส่งเสริมให้กลุ่มเครือข่ายผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนร่วมกันถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (๒) กระตุ้นครูเพื่อพัฒนาทีมงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยนิเทศอาสา (๓) ส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย

๒.๓ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน พบว่า ความต้องการจำเป็นใน ๓ ลำดับแรก ได้แก่ (๑) มีมาตรการให้บุคลากรประเมินผลกิจกรรม เมื่อดำเนินงานมาถึงกึ่งหนึ่ง (๒) ส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จ (๓) ส่งเสริมให้บุคลากรประเมินการเตรียมความพร้อมขั้นต้น

๒.๔ ด้านการวางแผนงานคุณธรรม พบว่า ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับ ดังนี้

๒.๔.๑ การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

๒.๔.๒ การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ

๒.๔.๓ การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

๒.๔.๔ การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยอภิปรายผลโดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ ๑ ด้านการปฏิบัติงานตามแผน จะเห็นว่า การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะโรงเรียนไม่สามารถบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมได้เพียงผู้เดียว ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายเช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมภายในโรงเรียนขับเคลื่อนและดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับ พัตร์พิมล จัตุรัตน์^{๑๐} พบว่า สถานศึกษามีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้รับความร่วมมือจากวัดในชุมชนเป็นอย่างดี โดยการเข้าร่วมจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา อีกทั้งทางโรงเรียนยังได้นิมนต์พระสงฆ์มารับบิณฑบาตและแสดงธรรม แนะนำการปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนาให้กับนักเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์ โดยการจัดกิจกรรมได้รับความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานราชการหน่วยงานเอกชนภายนอกเป็นอย่างดีและมีการปฏิบัติตามกิจกรรมตามโครงการอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในบางกิจกรรมสอดคล้องกับเสน่ห์ คำปัน^{๑๑} พบว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้นั้นการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์การภาครัฐเอกชนให้ทราบถึงความสำคัญของกิจกรรมและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้

^{๑๐} พัตร์พิมล จัตุรัตน์, “สภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๑} เสน่ห์ คำปัน, “การดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ของโรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม จังหวัดลพบุรี”, วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๑๓-๑๒๕.

ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ดำเนินโครงการ กิจกรรมและสอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมในกระบวนการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าการที่จะแก้ไขปัญหาวิกฤตทางคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของสังคมอย่างจริงจัง จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน จะต้องหันมาร่วมมือกันนำวิธีการต่าง ๆ มาดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ลำดับที่ ๒ ด้านการติดตามนิเทศงาน จะเห็นว่า การส่งเสริมให้กลุ่มเครือข่าย (ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน) ร่วมกันถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะการร่วมกันถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากทุกฝ่ายจะช่วยทำให้ผู้รับผิดชอบงานเห็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรม และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปพัฒนาเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียน สอดคล้องกับ ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์^{๑๒} ที่กล่าวว่า การถอดบทเรียนหลังปฏิบัติการ (After Action Review: AAR) เป็นขั้นตอนในการจับความรู้ที่เกิดขึ้นสั้น ๆ ภายหลังการทำกิจกรรม แล้วนำไปสู่การวางแผนในครั้งต่อไป ทำให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวและมีความรู้สึกผูกพันกับโครงการและกิจกรรมที่เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อน จากการถอดองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อยของโครงการ ได้นำมาสังเคราะห์การถอดบทเรียนเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Retrospect) โดยเป็นการรวบรวมความรู้ในระยะเวลาสำหรับคณะทำงาน และเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อการขยายผล และต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการ โดยนำผลจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมทั้งหมด โดยนำมาใช้เป็นสารสนเทศในการตรวจสอบเป้าหมายของโครงการและพิจารณาถึงจุดเด่น จุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการเพื่อดำเนินงานนั้นต่อไป หรือจะยุติการดำเนินงาน หรือนำข้อมูล ปัญหา อุปสรรคที่พบไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และสอดคล้องกับ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑ ที่พบว่า โรงเรียนมีการกระตุ้นให้คณะทำงานเกิดความตื่นตัว และติดตามปรับปรุงการทำงานแต่ละครั้งอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการสังเคราะห์บทเรียนที่ได้รับและสรุปข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงก่อนนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนมีการสรุปบทเรียนที่ได้จากกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์ อย่างเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมว่าควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนใดบ้าง ซึ่งกระบวนการสรุปบทเรียนและการทบทวนกระบวนการ วิเคราะห์เหตุปัจจัยทั้งด้านบวก และด้านลบหลังการปฏิบัติงานจะช่วยให้สามารถปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ให้ประสบผลสำเร็จและสามารถสรุปองค์ความรู้และถ่ายทอดให้กับผู้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในรุ่นต่อ ๆ ไป

^{๑๒} ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์, “การติดตามประเมินผล และการสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร”, วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๒๓ – ๑๖๙.

ลำดับที่ ๓ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน จะเห็นว่า การมีมาตรการให้บุคลากรประเมินผลกิจกรรม เมื่อดำเนินงานมาถึงขั้นหนึ่ง มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะการประเมินผลโครงการคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจะต้องกระทำควบคู่กับการกำหนดโครงการกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้บริหาร คณะครูได้เห็นภาพรวมของสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ทราบปัญหา ข้อจำกัดอุปสรรคในขณะดำเนินการแต่ละขั้นตอน ตลอดจนทราบถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว และความก้าวหน้าเพื่อนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและเป็นแนวทางในการดำเนินงานในโครงการต่อไป และสอดคล้องกับสมรรถนะ ๒๖ พบว่า การประเมินผลต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนทุกคนให้มีส่วนร่วมประเมินผล และนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม อีกทั้งผู้บริหารต้องกำชับให้ผู้รับผิดชอบควรติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมต่อไป ในการประเมินผลของโรงเรียนคุณธรรมบุคลากรในโรงเรียนต้องมีความเข้าใจในหลักการและมีเครื่องมือในการประเมินที่ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบและนำมาประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลที่ร่วมรับผิดชอบซึ่งทำให้เห็นผลของการปฏิบัติงานและเป็นแรงกระตุ้นในการแก้ไขปัญหาและนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

ลำดับที่ ๔ ด้านการวางแผนงานคุณธรรม

๔.๑ การสร้างการรับรู้และการยอมรับ จะเห็นว่า การสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรมแก่คณะกรรมการสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานภายนอก โดยต้องเริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เห็นถึงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมก่อน สอดคล้องกับ เสน่ห์ คำปิ่น พบว่า โรงเรียนได้มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ เพื่อให้บุคลากรทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจและมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องได้รับทราบ และมีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียนอย่างครบถ้วน และสอดคล้องกับ สุตจิตร ไทรนิมโนวล^{๑๓} ที่ได้กล่าวว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการบริหารและความสำเร็จของโรงเรียนเป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือผู้ปกครอง ชุมชนวัดและสังคม

^{๑๓} สุตจิตร ไทรนิมโนวล, “การบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมตาม โครงการต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนสุพรรณสุนทราภรณ์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓), หน้าบทคัดย่อ.

๔.๒ การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ จะเห็นว่า การส่งเสริมให้ครูและนักเรียนแกนนำพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะครูและนักเรียนแกนนำเป็นผู้ที่บทบาทสำคัญในการร่วมกันขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งถ้าแกนนำเป็นผู้มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จะช่วยให้การทำงานนั้นประสบผลสำเร็จได้ สอดคล้องกับ ปัญญเดช พันธุ์วัฒน์^{๑๒} กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ความเหมาะสมของขั้นตอนความต่อเนื่องของกิจกรรมระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมของโครงการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูแกนนำนักเรียนแกนนำมีความสอดคล้องของโครงการในการดำเนินงานของวิทยากร ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอด ความพร้อมเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม และความต่อเนื่องของโครงการ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูแกนนำนักเรียนแกนนำที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ มีความสอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่นได้

๔.๓ การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จะเห็นว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมของโรงเรียน มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมของโรงเรียนเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมกันกำหนด เช่น ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรม/โครงการด้านคุณธรรมดำเนินต่อไปได้ สอดคล้องกับ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑ พบว่า โรงเรียนมีการประชุมครูและนักเรียนเพื่อระดมสมองในการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายอย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นว่าขั้นตอนการปฏิบัติที่ต่อเนื่องกันซึ่งควรเริ่มดำเนินการจากการประชุมครู และนักเรียนเพื่อระดมสมองในการพิจารณาพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการมากำหนดคุณธรรมเป้าหมาย แล้วจัดลำดับความสำคัญของคุณธรรมเป้าหมาย เพื่อกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และสอดคล้องกับ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ กล่าวว่า คุณธรรมอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปแก้ปัญหาในโรงเรียนได้จริง จะต้องได้มาจากการประชุมระดมความคิดของแต่ละกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มนักเรียน กลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหาร ทุกกลุ่มมุ่งแก้ไขประเด็นปัญหาที่กลุ่มได้ค้นพบจากการระดมความคิด คุณธรรมอัตลักษณ์จึงประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียนและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของทั้ง ๓ ฝ่าย (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) หลักสำคัญของการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรม คือ การแปลงคุณธรรมเป้าหมายให้เป็นจริยธรรมหรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

๔.๔ การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน จะเห็นว่า การกำหนดให้มีโครงการต่อเนื่องด้านคุณธรรมในแผนปฏิบัติการ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับแรก เพราะโรงเรียนต้องบรรจุโครงการไว้ในแผนพัฒนา คุณภาพของสถานศึกษาทั้งระยะยาว ระยะปานกลาง และแผนปฏิบัติการรายปีการศึกษา และการบรรจุโครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมลงในแผนปฏิบัติการจะช่วยให้การ

ดำเนินโครงการทำได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑^{๑๔} พบว่า การใช้โครงงานหรือกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการกำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ เช่น การจัดทำโครงงาน และมีการออกแบบโครงงานหรือกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับ คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนเรื่องการรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นต้น อยู่ในระดับมากเหมือนกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเห็นว่าโครงงานหรือกิจกรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้ปฏิบัติได้พัฒนาตาม กระบวนการทำงานจริง ดังนั้นจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถวิเคราะห์ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค และ ร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ดี

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

๑) ด้านการปฏิบัติงานตามแผน โรงเรียนจะต้องมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และมีมาตรการให้บุคลากรปฏิบัติตามแผนงาน ตามระยะเวลาที่กำหนด

๒) ด้านการติดตามนิเทศงาน โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้กลุ่มเครือข่าย(ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน)ร่วมกันถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดีของ โรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย รวมทั้งควรกระตุ้นครูเพื่อพัฒนาทีมงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยนิเทศอาสา

๓) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรมีมาตรการให้บุคลากรประเมินผลกิจกรรม เมื่อดำเนินงานมาถึงกึ่งหนึ่ง มีการส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จ และ ส่งเสริมให้บุคลากรประเมินการเตรียมความพร้อมขั้นต้น

๔) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม

๔.๑) การสร้างการรับรู้และการยอมรับ โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจ เกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรมแก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วม ประชุมเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ

๔.๒) การสร้างครูและนักเรียนแกนนำ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูและนักเรียนแกนนำ พัฒนานตนเองอยู่เสมอ และแบ่งปันถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรม รวมทั้งควรมีการจัดตั้งคณะทำงาน ที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

^{๑๔} สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑, การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://reo1.moe.go.th/strategy3/> [๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].

๔.๓) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทุกคนควรมีส่วนร่วมกำหนดพฤติกรรม บ่งชี้คุณธรรมของโรงเรียน และร่วมกำหนดนโยบายและข้อตกลงของคุณธรรมโรงเรียน

๔.๔) การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของ โรงเรียนต้องกำหนดให้มีโครงการ ต่อเนื่องด้านคุณธรรมในแผนปฏิบัติการ และสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติโครงการ ด้านคุณธรรมของโรงเรียน

๒. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดอื่น ๆ
- ๒) ควรศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลทำให้การบริหารโรงเรียนคุณธรรม เพื่อไปใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพและเพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

บรรณานุกรม

- กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. รายงานการสัมมนาทาง วิชาการเรื่องรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.
- ประเวศ เวชชะ. การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินการเรียนรู้. เชียงราย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๙.
- ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์. “การติดตามประเมินผล และการสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร”. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๒๓ – ๑๖๙.
- พัชรพิมล จัตุรัตน์. “สภาพและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๕.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือ การจัดทำรายงานการประเมินตนเองโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำปีการศึกษา ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ- มหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และ ดิเรก ศรีสุข. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร: สหมิตร พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๘.

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. **กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๖๐.

สุวิมล ว่องวาณิช. **การประเมินความต้องการจำเป็น.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

สุดจิตร ไทรนิมโนล. “การบริหารจัดการของโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรมตามโครงการต้นแบบโรงเรียนวิถีพุทธ: กรณีศึกษาโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.

เสนห์ คำปัน. “การดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ของโรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม จังหวัดลพบุรี”. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘): ๑๒๓ - ๑๖๙.**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินทิงกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๖๐.

สำนักงานศึกษาธิการภาค ๑. **การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค ๑. [ออนไลน์].** แหล่งที่มา: <http://reo1.moe.go.th/strategy3/>. [๑ ธันวาคม ๒๕๖๑].